

INSTITUTUL NAȚIONAL AL JUSTIȚIEI

CONTENCIOSUL ADMINISTRATIV

(judecători, procurori)

CURRICULUM

FORMATOR:

Anastasia PASCARI,

Director executiv al Institutului Național al Justiției

CHIȘINĂU – 2013

I. PRELIMINARII

Contenciosul administrativ este o instituție fundamentală a statului de drept, care reprezintă instrumentul prin intermediul căruia orice persoană fizică sau juridică se poate apăra de eventualele abuzuri ale organelor administrației publice și a funcționarilor ce-și desfășoară activitatea în cadrul acestor organe.

Noțiunea de „contencios administrativ” poate fi concepută sub două aspecte: ca instituție juridică și ca un sistem de instanțe jurisdicționale specializate.

Ca instituție juridică, contenciosul administrativ constă dintr-un ansamblu de norme de drept administrativ, prin care se stabilește o nouă formă de răspundere administrativă – răspunderea suportată de o autoritate publică pentru vătămarea unei persoane într-un drept al său recunoscut de lege, printr-un act administrativ ilegal, prin refuzul de a rezolva sau nerezolvarea în termenii prescriși de lege a unei cereri referitoare la un drept subiectiv.

În sensul de sistem de instanțe jurisdicționale specializate, contenciosul administrativ presupune acel mecanism prin care se asigură repunerea în drepturi a persoanei vătămate într-un drept al său legitim încălcat de către o autoritate publică.

Legea contenciosului administrativ adoptată la 10.02.2000 a instituit o procedură specială în vederea examinării cauzelor de contencios administrativ și executării hotărârilor pronunțate, ca rezultat, instituția contenciosului administrativ a fost desprinsă de hotarele dreptului civil.

Instituirea procedurii specifice este motivată prin faptul că părțile și anume pârșitul este o autoritate publică investită cu putere de stat care are la îndemână și forța coercitivă a statului pe care poate s-o aplice, procedura civilă poate dura un timp foarte îndelungat și se poate încheia cu împăcarea părților, ceea ce nu poate fi admis în contenciosului administrativ, la fel, răspunderea administrativ patrimonială se deosebește de cea civilă, deoarece include în sine și răspunderea în fața statului pentru prejudiciul adus legalității în administrare. Ca rezultat, prezența acestei instituții de drept asigură eficient realizarea scopului contenciosului administrativ și anume contractarea abuzurilor și exceselor de putere ale autorităților publice, apărarea drepturilor persoanei în spiritul legii, ordonarea activității autorităților publice, asigurarea ordinii de drept.

Ținând cont de faptul că misiunea contenciosului administrativ în ultima instanță ține de realizarea valorilor supreme ale statului, totodată nu în ultimul rând complexitatea și varietatea raporturilor de contencios administrativ, prezența unei proceduri specifice impune necesitatea studierii acestei instituții de către audienții Institutului Național de Justiție, candidați la funcțiile de judecător și de procuror, în vederea aprofundării cunoștințelor în domeniul dat. În acest context, disciplina propusă evidențiază problemele care argumentează instituirea în Republica Moldova a unei instituții de sine stătătoare de contencios administrativ, dezvăluie specificul procedurii, argumentează eficiența procedurii prealabile în contencios administrativ, evidențiază problemele ce țin de obiectul contenciosului administrativ, competența instanțelor de judecată în acest domeniu, dezvăluie specificul răspunderii în contencios administrativ, propune o analiză a legislației în vigoare, a practicii judiciare, inclusiv a Curții Europene pentru Drepturile Omului în domeniul contenciosului administrativ.

Studierea și cunoașterea aspectelor abordate va contribui la crearea unei viziuni clare asupra reglementărilor în sfera raporturilor de contencios, va înlesni soluționarea corectă a cauzelor în contencios administrativ.

Curriculumul la disciplina *Contenciosul administrativ* se axează pe trei niveluri comportamentale, cu divers grad de complexitate: cunoaștere, aplicare, integrare. Nivelul cunoașterii presupune acumularea cunoștințelor teoretice, aplicarea se referă la capacitatea de a interpreta corect legislația, capacitatea de a evidenția contradicțiile din actele normative și a propune proiecte de modificare a legislației, integrarea deja presupune aptitudini de aplicare în practică a cunoștințelor teoretice privind contenciosul administrativ.

Astfel, Curriculumul la disciplina *Contenciosul administrativ* reprezintă un material metodic-didactic ce determină competențele profesionale necesare în desfășurarea activității în cadrul instanțelor de judecată, altor organe de ocrotire a drepturilor.

II. OBIECTIVELE GENERALE ALE DISCIPLINEI

La nivel de cunoaștere și înțelegere:

- să determine istoricul apariției și evoluției contenciosului administrativ, ca ramură de drept, în Republica Moldova;
- să explice noțiunea și categoriile de contencios administrativ;
- să identifice obiectul acțiunii în contencios administrativ;
- să evidențieze organele competente de a emite acte administrative;
- să determine caracterele juridice și condițiile de valabilitate ale actului administrativ;
- să identifice subiecții cu drept de sesizare în contencios administrativ;
- să distingă poziția procesuală a fiecărui participant în procesul de contencios administrativ, precum și să determine drepturile și obligațiile participanților;
- să determine procedura intentării cauzelor de contencios administrativ;
- să identifice procedura de judecare a cauzelor în contencios administrativ;
- să evidențieze răspunderea autorităților publice, a funcționarului public și a altor subiecți de drept în contenciosul administrativ;
- să determine normele juridice aplicabile la soluționarea cauzelor în contencios administrativ;
- să distingă jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului referitoare la probleme de contencios administrativ.

La nivel de aplicare:

- să analizeze diferite categorii de acte administrative, ce constituie obiect în contenciosul administrativ;
- să argumenteze particularitățile actelor administrative față de actele civile;
- să analizeze actele administrative exceptate de la controlul judecătoresc;
- să argumenteze competența instanțelor de judecată în materie de contencios administrativ;
- să analizeze particularitățile examinării cauzelor în procedura contenciosului administrativ *vis-a-vis* de procedura contencioasă (generală);
- să interpreteze și să aplice corect normele de drept procesual civil la examinarea cauzelor de contencios administrativ;
- să sintetizeze necesitatea și efectul instituirii procedurii prealabile în contenciosul administrativ;
- să aplice corect hotărârile explicative ale Plenului Curții Supreme de Justiție în procesul de interpretare a normelor de contencios administrativ;
- să sintetizeze curenți sau modalități corecte de aplicare a normelor juridice în procesul examinării cauzelor în contencios administrativ;
- să identifice punctele de tangență și delimitare dintre contenciosul administrativ, dreptul administrativ, dreptul civil, dreptul procesual civil și alte ramuri de drept;
- să identifice deficiențele și problemele în reglementarea raporturilor de contencios administrativ.

La nivel de integrare:

- să demonstreze, în sens teoretic și practic, temeinicia desprinderii contenciosului administrativ din ramura dreptului civil;
- să estimeze rolul practicii judiciare în perfecționarea legislației în contencios administrativ;
- să generalizeze practica judiciară în soluționarea cauzelor în contencios administrativ în vederea determinării deficiențelor în aplicarea legislației;
- să clarifice reglementările legale privind competența jurisdicțională și teritorială a instanțelor judecătorești la examinarea și soluționarea cauzelor în contencios administrativ;
- să demonstreze necesitatea procedurii prealabile în contenciosul administrativ;

- să aprecieze oportunitatea introducerii ca subiect de sesizare în contencios administrativ a persoanelor private ce exercită activități de interes public;
- să analizeze oportunitatea modificărilor introduse în Legea contenciosului administrativ;
- să determine perspectivele dezvoltării contenciosului administrativ în sens de lărgire a obiectului și subiecților de sesizare etc.;
- să facă propuneri de compatibilizare a legislației autohtone în materia de contencios administrativ cu legislația europeană și practica CEDO.

III. ADMINISTRAREA DISCIPLINEI

Formator	Semestrul	Numărul de ore		Evaluarea
		C	S	
Anastasia Pascari	I	10	24	colocviu diferențiat

IV. TEMATICA ȘI REPARTIZAREA ORIENTATIVĂ A ORELOR

a) Tematica și repartizarea orientativă a orelor de curs

Nr. crt.	TEMA:	Realizare în timp (ore)
1.	Instituția contenciosului administrativ în sistemul de drept al Republicii Moldova.	1
2.	Obiectul acțiunii în contenciosul administrativ.	2
3.	Subiecții cu drept de sesizare în contenciosul administrativ.	2
4.	Competența jurisdicțională în materie de contencios administrativ.	1
5.	Procedura examinării acțiunilor de contencios administrativ.	3
6.	Răspunderea în litigiile de contencios administrativ.	1
TOTAL		10

b) Tematica și repartizarea orientativă a orelor de seminar

Nr. crt.	TEMA:	Realizare în timp (ore)
1.	Instituția contenciosului administrativ în sistemul de drept al Republicii Moldova.	2
2.	Obiectul acțiunii în contenciosul administrativ.	4
3.	Subiecții de sesizare în contenciosul administrativ.	4
4.	Competența jurisdicțională în materie de contencios administrativ.	4
5.	Procedura examinării acțiunilor de contencios administrativ.	8
6.	Răspunderea în litigiile de contencios administrativ.	2
TOTAL		24

V. OBIECTIVELE DE REFERINȚĂ ȘI CONȚINUTURI

OBIECTIVELE DE REFERINȚĂ	CONȚINUTURI
<p><i>Audientul trebuie să cunoască:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - istoricul apariției și dezvoltării contenciosului administrativ în Republica Moldova; - noțiunea de contencios administrativ; - principiile contenciosului administrativ; - trăsăturile contenciosului administrativ; - categoriile de contencios administrativ; - legislația Republicii Moldova privind contenciosul administrativ; - sistemele de contencios administrativ în dreptul comparat. <p><i>Audientul trebuie să aibă abilități de a:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - analiza noțiunea „contenciosul administrativ” sub aspect de instituție juridică și sub aspect de sistem de instanțe jurisdicționale specializate; - reflecta asupra evoluției contenciosului administrativ în sens legislativ, teoretic și practic; - evidenția importanța contenciosului administrativ în edificarea statului de drept; - determina importanța separării contenciosului administrativ din sfera dreptului civil; - identifica raporturile și categoriile de contencios administrativ; - compara categoriile de contencios administrativ; - analiza principiile contenciosului administrativ; - analiza interacțiunea principiilor contenciosului administrativ cu cele ale dreptului procesual civil; - aprecia importanța principiilor contenciosului administrativ; - releva punctele de tangență și de delimitare dintre contenciosul administrativ și alte ramuri de drept; - analiza în sens comparat reglementările legale privind contenciosul administrativ. <p><i>Audientul trebuie să poată:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - aprecia necesitatea și importanța instituirii contenciosului administrativ ca instituție de drept separată; - aplica principiile contenciosului administrativ la soluționarea cauzelor de contencios administrativ; - aplica legislația privind contenciosul administrativ asupra unor cazuri concrete; - aplica reglementările CEDO în sfera controlului legalității actelor administrative; - analiza sistemele de contencios administrativ în sens comparat; - evidenția ajunsurile și neajunsurile contenciosului administrativ din sistemul de drept al Republicii Moldova <i>vis-a-vis</i> de diferite sisteme de contencios 	<p><i>Tema 1. Instituția contenciosului administrativ în sistemul de drept al Republicii Moldova</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Conceptul contenciosului administrativ. 2. Istoricul apariției contenciosului administrativ. 3. Principiile contenciosului administrativ. 4. Categoriile contenciosului administrativ. 5. Sistemele de contencios administrativ.

<p>administrativ;</p> <ul style="list-style-type: none"> - evidența imperfecțiunilor existente în legislația autohtonă privind contenciosul administrativ; - să dea o apreciere istorică asupra modificărilor introduse în Legea contenciosului administrativ; - propune modificări în vederea perfecționării legislației privind contenciosul administrativ. 	
<p><i>Audientul trebuie să cunoască:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - obiectul acțiunii în contenciosul administrativ; - noțiunea și caracterul juridic al actului administrativ; - categoriile de acte administrative; - condițiile de validitate ale actului administrativ; - organele împuternicite de a emite acte administrative; - conceptul contractului administrativ; - conținutul pagubei materiale în raporturile de contencios administrativ; - categoriile actelor administrative exceptate de la controlul judecătoresc. <p><i>Audientul trebuie să aibă abilități de a:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - clasifica actele administrative după diferite criterii; - evidența trăsăturilor specifice ale actelor administrative normative, de autoritate și de gestiune; - determina procedura de emitere și încetare a actelor administrative; - analiza trăsăturilor juridice ale contractului administrativ; - delimita contractul administrativ de actele juridice civile; - distinge particularitățile diferitor categorii de obiecte ale acțiunii în contencios administrativ; - aprecia raționamentul introducerii în categoria actelor administrative a faptului nesoluționării în termen legal a unei cereri referitoare la un drept recunoscut de lege; - efectua caracteristica juridică a diferitor categorii de contracte administrative; - distinge procedura de reparare a prejudiciului cauzat persoanei vătămate printr-un act ilegal sau prin nesoluționarea unei cereri în termenul legal; - determina modalitatea de stabilire a cuantumului pagubei materiale și morale. <p><i>Audientul trebuie să poată:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - evidența în baza reglementărilor legale cauzele supuse procedurii în contencios administrativ; - identifica și aprecia statutul juridic al diferitor categorii de acte administrative; - identifica actele organelor private ce constituie obiectul acțiunii în contencios administrativ; - determina actele administrative exceptate de la controlul legalității pe calea contenciosului administrativ; 	<p><i>Tema 2. Obiectul acțiunii în contenciosul administrativ</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Precizări generale. 2. Actul administrativ. 3. Controlul de legalitate al contractului administrativ. 4. Nesoluționarea în termenul legal al unei cereri referitoare la un drept recunoscut de lege 5. Repararea pagubei în contenciosul administrativ. 6. Actele administrative exceptate de la controlul judecătoresc.

<ul style="list-style-type: none"> - aprecia corect valoarea pagubei materiale și morale; - examina cazuri practice și a da soluții concrete pe problemele ce vizează obiectul în contenciosul administrativ; - propune modificări în legislația în vigoare în vederea perfecționării cadrului legislativ în domeniul contenciosului administrativ. 	
<p><i>Audientul trebuie să cunoască:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - noțiunea de „persoană vătămată” în contenciosul administrativ; - categoriile de subiecți cu drept de sesizare în contenciosul administrativ; - statutul juridic al subiecților cu drept de sesizare în contenciosul administrativ; - componența organelor administrației publice; - competența autorităților publice în emiterea actelor administrative; - statutul juridic al funcționarului public; - competența procurorului, avocatului parlamentar, autorităților tutelare, consilierilor Consiliilor locale și raionale în vederea sesizării în contencios administrativ. <p><i>Audientul trebuie să aibă abilități de a:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - delimita noțiunea de „parte în contenciosul administrativ” de „subiecții cu drept de sesizare”; - diferenția noțiunile de „administrație publică”, „autoritate publică” și „funcționar public”; - identifica reglementările legale privind competența procurorului, avocatului parlamentar, autorităților tutelare, consilierilor Consiliilor locale și raionale în procedura contenciosului administrativ; - identifica calitatea și capacitatea procesuală a subiecților cu drept de sesizare în contencios administrativ; - determina actele administrației publice locale care sînt supuse controlului obligatoriu; - identifica conținutul controlului facultativ și controlului de oportunitate efectuat de către administrația publică locală în cadrul contenciosului administrativ; - determina trăsăturile specifice ale controlului pe calea ridicării excepției de ilegalitate. <p><i>Audientul trebuie să poată:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - identifica reglementările legale vizînd drepturile fiecărui subiect cu drept de sesizare în contenciosul administrativ; - aprecia nivelul de reglementare legală a problemelor ce țin de subiecții cu drept de sesizare în contenciosul administrativ; - examina cazuri practice și a da soluții concrete pe problemele ce vizează subiecții în contenciosul administrativ. 	<p><i>Tema 3. Subiecții cu drept de sesizare în contenciosul administrativ</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Persoana fizică și juridică, funcționarul public, militarul și persoana cu statut militar. 2. Guvernul, Ministerul Administrației Publice Locale, Direcția teritorială control administrativ a Ministerului Administrației Publice Locale, președintele raionului și primarul – în condițiile Legii privind administrația publică locală. 3. Procurorul. 4. Avocatul parlamentar. 5. Instanțele de drept comun și specializate.

<p><i>Audientul trebuie să cunoască:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - noțiunea de competență jurisdicțională materială și competență jurisdicțională teritorială; - instanțele competente să judece în contenciosul administrativ; - reglementările legale privind competența judecătorilor, Curților de Apel și a Curții Supreme de Justiție în contenciosul administrativ; - competența instanței de contencios administrativ în materia ridicării excepției de ilegalitate. <p><i>Audientul trebuie să aibă abilități de a:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - delimita competența instanțelor de judecată la judecarea acțiunilor în contencios administrativ; - identifica categoriile de litigii care sînt de competența judecătorilor ca instanțe de contencios administrativ; - identifica instanța de judecată competentă să judece acțiunea privind solicitarea de reparare a prejudiciului material și/sau moral cauzat printr-un act administrativ; - stabili instanțele competente să judece hotărârile cu caracter normativ emise de către autoritățile publice. <p><i>Audientul trebuie să poată:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - determina, fără echivoc, în baza reglementărilor legale, instanța de judecată competentă să judece cazul în contencios administrativ; - aplica corect legislația în vigoare privind competența în materie de contencios administrativ; - analiza prevederile codului de procedură civilă aplicabile problemelor ce țin de competența în materie de contencios administrativ; - da soluții în litigiile de contencios administrativ ce vizează problema competenței jurisdicționale inclusiv în cazurile: a) primirii unei cereri pe rol care este de competența unei alte instanțe de judecată; b) în cazul înaintării pretențiilor dintre care unele țin de competența instanței de drept comun, iar altele de competența instanței de contencios administrativ; - aplica procedura de declinare a competenței; - opera cu procedura de declinare a competenței; - aplica procedura de examinare a excepției de ilegalitate. 	<p><i>Tema 4. Competența instanțelor de contencios administrativ</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Competența jurisdicțională. 2. Competența judecătorilor ca instanțe de contencios administrativ. 3. Competența curților de apel ca instanțe de contencios administrativ. 4. Competența Curții Supreme de Justiție ca instanțe de contencios administrativ. 5. Competența jurisdicțională teritorială.
<p><i>Audientul trebuie să cunoască:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - fazele procedurii în contenciosul administrativ; - condițiile de înaintare a cererii prealabile; - procedura de examinare a cererii prealabile; - condițiile și termenii de introducere a acțiunii în instanța de contencios administrativ; - condițiile de introducere în proces a funcționarului public; - regimul de suspendare a actului administrativ contestat; - procedura în fața instanței de fond; 	<p><i>Tema 5. Procedura examinării acțiunii în materie de contencios administrativ</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Procedura prealabilă în contenciosul administrativ. 2. Condițiile și termenele de înaintare a acțiunii în contenciosul administrativ. 3. Înaintarea acțiunii în contenciosul administrativ

<ul style="list-style-type: none"> - procedura în fața instanței de recurs; - procedura executării hotărîrilor emise de instanța de contencios administrativ. <p>Audientul trebuie să aibă abilități de a:</p> <ul style="list-style-type: none"> - distinge particularitățile procedurii în materia de contencios administrativ; - aprecia raționamentul introducerii procedurii prealabile; - determina efectul nerespectării procedurii prealabile; - identifica acțiunile judecătorului instanței de contencios administrativ după primirea cererii; - analiza prevederile legale ce țin de procedura examinării cererilor de către instanța de contencios administrativ; - evidenția împuternicirile instanței de contencios administrativ ca instanță de fond; - determina particularitățile procedurii în fața instanței de recurs; - evidenția deosebirile dintre procedura executării hotărîrilor instanțelor de contencios administrativ față de instanțele de drept comun. <p>Audientul trebuie să poată:</p> <ul style="list-style-type: none"> - aplica corect reglementările legale vizînd procedura de examinare a cazurilor în contencios administrativ; - verifica corectitudinea sesizării instanței de contencios administrativ; - perfectă procedura de intentare a acțiunii de contencios administrativ pusă pe rolul instanței; - calcula corect curgerea termenilor în contenciosul administrativ; - verifica respectarea condițiilor de formă și de conținut ale cererii de chemare în instanța de contencios administrativ; - dispune introducerea în proces a funcționarului public; - analiza temeiurile și dispune suspendarea executării actului administrativ; - executa operativ actele judecătorești necesare după primirea cererii; - estima și fixa termenul rezonabil de judecare a cauzei; - soluționa incidentele procedurale ce pot apărea în cadrul examinării cauzei; - distinge limitele probației ce revin părților în proces; - lua corect hotărîrea pe acțiunile de contencios administrativ; - estima mărimea prejudiciului moral; - aplica corect temeiurile de anulare a actului contestat; - asigura respectarea procedurii de adoptare, pronunțare și redactare a hotărîrii; - aprecia și dispune publicarea hotărîrilor irevocabile; - dispune lipsa producerii de efecte de către actul anulat; - explica părților dreptul de a ataca hotărîrea cu recurs; - argumenta necesitatea și scopul echivalării efectelor 	<p>împotriva funcționarului public.</p> <ol style="list-style-type: none"> 4. Suspendarea executării actului administrativ. 5. Procedura de judecare în primă instanță. 6. Căile de atac împotriva hotărîrilor pronunțate în contenciosul administrativ. 7. Executarea hotărîrilor pronunțate de instanțele de contencios administrativ.
--	--

<p>hotărîrii cu titlul executoriu;</p> <ul style="list-style-type: none"> - dispune executarea hotărîrii; - aplica prevederile legale privind răspunderea pentru neexecutarea hotărîrilor instanțelor judecătorești. 	
<p><i>Audientul trebuie să cunoască:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - formele răspunderii în contenciosul administrativ; - persoanele care pot înainta acțiune în despăgubiri în contenciosul administrativ; - subiecții împotriva cărora pot fi înaintate acțiuni în contencios administrativ; - modalitățile de înaintare a acțiunii; - sancțiunile aplicabile în raporturile de contencios administrativ. <p><i>Audientul trebuie să aibă abilități de a:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - evidenția deosebirea dintre răspunderea administrativ-patrimonială de răspundere civilă; - relata funcțiile răspunderii în raporturile de contencios administrativ; - identifica, în baza dispozițiilor legale, persoanele care pot fi trase la răspundere pentru pagubele cauzate persoanelor prin emiterea unui act administrativ sau prin nesoluționarea în termen a unei cereri referitoare la un drept recunoscut de lege; - distinge răspunderea autorităților publice de răspunderea funcționarilor publici în contenciosul administrativ; - evidenția răspunderea pentru nerespectarea dispozițiilor cuprinse în hotărîrile instanței de contencios administrativ; - determina răspunderea pentru nerespectarea măsurilor dispuse de instanță în timpul soluționării cauzei; - analiza prevederile legale ce țin de formele răspunderii în contenciosul administrativ. <p><i>Audientul trebuie să poată:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - aprecia corect răspunderea autorităților publice, funcționarului public pe diferite cazuri în contencios administrativ; - identifica modalitățile de reparare a prejudiciului cauzat în raporturile de contencios administrativ; - compara procedura în contencios administrativ, în ceea ce privește recuperarea prejudiciului cauzat, de procedura în instanța de drept comun; - aplica situațiile care înlătură dreptul persoanei vătămate de a cere repararea prejudiciului; - analiza, în baza prevederilor legale, răspunderea administrației publice pentru neexecutarea hotărîrilor instanțelor de judecată asupra cazurilor de contencios administrativ - aplica prevederile legale la evaluarea prejudiciului material și moral cauzat de autoritățile publice, funcționarul public etc. 	<p><i>Tema 6. Răspunderea în litigiile de contencios administrativ</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Precizări generale. 2. Răspunderea persoanei cu funcție de răspundere, funcționarului public.

VI. SUGESTII PENTRU ACTIVITATEA INDIVIDUALĂ

- Pregătirea unui referat aplicativ pe o problemă propusă;
- Studiarea și rezolvarea spețelor
- Redactarea hotărârilor judecătorești
- Studiarea dosarelor, actelor procedurale.

VII. EVALUAREA DISCIPLINEI

Mostră de evaluare sumativă finală

Test

Competența jurisdicțională în materie de contencios administrativ.

1. Definiți noțiunile de competență jurisdicțională și competență jurisdicțională teritorială în raporturile de contencios administrativ.
2. Analizați competența instanțelor de judecată la judecarea acțiunilor în contencios administrativ
3. Soluționați următoarea speță:

Institutul de Geodezie, Prospecțiuni Tehnice și Cadastru „INGEOCAD” a depus cerere de chemare în judecată împotriva lui Hîrjaucă Vasile Semion, Întreprinderii Mixte uzina „TOPAZ” S.A., Agenției de Privatizare, Primăriei municipiului Chișinău, Consiliului municipal Chișinău cu privire la anularea ordinului de repartitie, declararea nulă a contractului de vânzare-cumpărare transmitere-primire a locuinței în proprietate privată, evacuarea fără acordarea altui spațiu locativ, contestarea actului administrativ.

În motivarea acțiunii Institutul de Geodezie, Prospecțiuni Tehnice și Cadastru „INGEOCAD” a indicat că la 18 noiembrie Hîrjaucă Vasile a privatizat apartamentul 72 de pe str. Deleanu, nr.5, bl.4g fiind încheiat contractul de vânzare-cumpărare transmitere-primire a locuinței în proprietate privată la aceeași dată.

Reclamantul consideră ilegală privatizarea apartamentului dat, deoarece Primăriei municipiului Chișinău la eliberarea ordinului de repartitie seria Ci, nr.007755 din 10.10.2003 i s-a prezentat din partea lui Hîrjaucă Vasile ordinul fals nr.72 din 16.01.1998 emis de Uzina „TOPAZ” Chișinău privind dreptul pîrîtului de a ocupa apartamentul 72 de pe adresa susmenționată.

Mai mult ca atât, încă din anul 1991 pîrîtul nu era în relații de muncă cu Uzina „TOPAZ” Chișinău (bonul de repartitie fiind eliberat la data de 16.01.1998), la fel Hîrjaucă Vasile n-a fost inclus în lista persoanelor Uzinei „TOPAZ” Chișinău după care s-au întărit spații locative în căminul situat pe str. Deleanu, nr.5, bl 4g conform procesului-verbal nr.12 al Comisiei locative din 25.12.1997.

Reclamantul cere declararea nulă a ordinului de repartitie seria Ci, nr.007755 din 10.10.2003, anularea Deciziei Agenției Teritoriale pentru Privatizare a Departamentului Privatizării nr.516 din 30.10.2003 privind privatizarea de către Hîrjaucă Vasile Semion împreună cu membrii familiei sale a apartamentul nr.72 de pe str. Deleanu, nr.5, bl.4g, declararea nulă a contractului de vânzare-cumpărare transmitere-primire a locuinței în proprietate privată încheiat la data 18.11.2003, evacuarea lui Hîrjaucă Vasile Semion împreună cu membrii familiei sale din apartamentul 72 de pe str. Deleanu, nr.5, bl.4g mun. Chișinău.

Prin Încheierea Curții de Apel Chișinău din 01.02.2007 a fost restituită cererea Institutului de Geodezie, Prospecțiuni Tehnice și Cadastru „INGEOCAD” împotriva lui Hîrjaucă Vasile, Întreprinderii Mixte uzina „TOPAZ” S.A., Agenției de Privatizare, Primăriei municipiului Chișinău, Consiliului municipal Chișinău cu privire la anularea ordinului de repartitie, declararea nulă a contractului de vânzare-cumpărare transmitere-primire a locuinței în proprietate privată, evacuare fără acordarea altui spațiu locativ, contestarea actului administrativ și a fost explicat

reclamantului că cererea urmează a fi soluționată de instanța de drept comun în condițiile codului de procedură civilă.

Sarcini:

1. *Determinați dacă Încheierea Curții de Apel Chișinău din 01.02.2007 este legală.*
2. *Ce articole ale Codului de procedură civilă urma să aplice Curtea de Apel Chișinău la judecarea cazului? Argumentați.*
3. *Determinați ce acțiuni poate întreprinde în cazul dat reclamantul.*

VIII. REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

Acte normative:

1. Constituția Republicii Moldova din 29 iulie 1994.
2. Legea contenciosului administrativ nr.793 din 10.02.2000.
3. Codul de procedură civilă al Republicii Moldova nr.225-XV din 30.05.2003.
4. Legea cu privire la petiționare nr.190-XIII din 19.07.1994.
5. Legea privind administrația publică locală nr.436-XVI din 28.12.2006.
6. Legea cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public nr.158-XVI din 04.07.2008
7. Legea cu privire la proprietatea publică a unităților administrativ-teritoriale nr.523-XIV din 16.07.1999.
8. Legea privind organizarea judecătorească nr.514 din 06.07.1995.
9. Legea cu privire la avocații parlamentari nr.1349 din 17.10.1997.
10. Codul electoral al Republicii Moldova nr.1381-XIII din 21.11.1997.
11. Hotărârea Comisiei Electorale Centrale cu privire la aprobarea Regulamentului privind procedura de examinare și soluționare a contestațiilor de către organele electorale în perioada electorală nr.3353 din 20.07.2010

Literatura recomandată:

1. Alexandru I. *Administrația publică*. – București: Lumina LEX, 1999.
2. Alexandru I. *Administrația publică: Teorii. Realități. Perspective*. – București, 1999.
3. Alexandru I. *Studii de drept administrativ comparat*. – București: Lumina LEX, 2000.
4. Bălan E. *Domeniul administrativ*. – București, 1998.
5. Ciobanu V.M. *Tratat teoretic și practic de procedură civilă*. Vol.II – București: Editura Național, 1997.
6. Cosmin D.D. *Procedura contenciosului administrativ*. – București: ALL Beck, 2002.
7. Cosmin D.D. *Recursul administrativ și contenciosul administrativ*. – București: ALL Beck, 2002.
8. Creangă I. *Curs de drept administrativ*. – Chișinău: Epigraf, 2003.
9. Deleanu I. *Proces civil*. – Iași: Chemarea, 1994.
10. Deleanu I. *Drept constituțional și instituții politice. Teoria generală*. Vol.I. – București, 1991.
11. Deleanu I. *Drept constituțional și instituții politice*. Vol.II. – Iași: Chemarea, 1993.
12. Dvoracek M. *Drept administrativ. Noțiuni introductive*. – Iași, 1993.
13. Fistican E. și alții. *Administrarea eficientă a justiției*. – Chișinău, 2006.
14. Furdui S. *Procedura în cazurile cu privire la contravențiile administrative*. – Chișinău, 2000.
15. Ionescu R. *Drept administrativ*. – București: Editura Didactică și Pedagogică, 1992.
16. Iorgovan A. *Drept administrativ*. Vol.II. – Editura Hercules, 1993.
17. Iorgovan A. *Tratat de drept administrativ*. Vol.1-2. – Editura Nemira, 1996.

18. Manda C. *Drept administrativ*. – București: VICTOR, 2000.
19. Măgureanu F. *Tratat de procedură civilă*. Ediția II. – București: ALL Beck, 1999.
20. Mrejeru T. *Contenciosul administrativ. Doctrină. Jurisprudență*. – București: ALL Beck, 2003.
21. Negoită A. *Drept administrativ și știința administrației*. – București: Atlas-Lex, 1993.
22. Orlov M. *Drept administrativ*. – Chișinău: Epigraf, 2001.
23. Pascari A., Fistican E., Crețu Gh. *Legea contenciosului administrativ, Comentariu*.
24. Popa V. *Drept public*. – Chișinău, 1998.
25. Preda M. *Autoritățile administrației publice*. – București: Lumina LEX, 1999.
26. Preda M. *Tratat elementar de drept administrativ român*. – București: Lumina LEX, 1996.
27. Prisăcaru V. *Contencios administrativ român*. – București: Editura ALL Beck, 2002.
28. Prisăcaru V. *Tratat de drept administrativ român*. – București, 1993.
29. Rarincescu C. *Contenciosul administrativ român*. – București: Editura Universală Alcai&Co, 1937.
30. Rusu I. *Drept administrativ*. – București: Lumina LEX, 2001.
31. Stelian Ivan, Bădescu M., Neagu A. *Administrația publică*. – București: Lumina LEX, 2002.
32. Șterbeț V., Pascari A., Pascari V. *Drept electoral. Îndrumar pentru judecători*. – Chișinău: Tipografia Sirius, 2005.
33. Verdinaș V. *Drept administrativ și instituții politico-administrative*. – București: Lumina LEX, 2002.
34. Verdinaș V. *Introducere în dreptul administrativ*. – București: Ediția Fundației România de mâine, 2002.
35. Zubco V., Pascari A., Creangă I. și alții. *Ghidul funcționarului public în contenciosul administrativ*.
36. Zubco V., Pascari A., Creangă I., Cobâșneanu V. *Ghidul cetățeanului în contenciosul administrativ*. – Chișinău: ULYSSE, 2003.
37. Zubco V., Pascari A., Crețu Gh. *Contenciosul administrativ*. – Chișinău: Cartier Juridic, 2004.
38. Котельникова. *Административное право*. – Ростов-на-Дону, 2003.
39. Овсянко Д. *Административное право*. – Москва, 1996.
40. Семенцова. *Административное право*. – Ростов-на-Дону, 2003.
41. Треушников М. К. *Гражданский процесс*. Учебник. – Москва, 2003.
42. Четверков. *Административное право*. – Ростов-на-Дону, 2004.

Practica judiciară:

1. Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova cu privire la practica aplicării de către instanțele de contencios administrativ a unor prevederi ale Legii contenciosului administrativ nr.10 din 30.10.2009 // Buletinul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.7-8, 2010.
2. Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova cu privire la practica examinării în contencios administrativ a litigiilor legate de aplicarea legislației vamale nr.4 din 24.12.2010 // Buletinul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.1, 2011.
3. Notă informativă privind practica judiciară a CSJ de soluționare, în contencios administrativ, a litigiilor legate de atribuirea familiilor nou-formate a terenurilor de pământ pentru construcția caselor individuale de locuit // Buletinul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.7-8, 2011.
4. Notă informativă privind practica judiciară a CSJ ce ține de examinarea, în contenciosul administrativ, a litigiilor privind contestarea de către notarii publici a refuzului Ministerului Justiției de a schimba teritoriul de activitate a notarului // Buletinul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.6, 2011.

5. Notă informativă cu privire la practica examinării de către CSJ, în contenciosul administrativ, a litigiilor legate de concedierea și restabilirea în funcție a unor funcționari publici.
6. Notă informativă cu privire la rezultatele generalizării practicii judiciare a CSJ în domeniul examinării de către instanțele judecătorești a pricinilor de contencios administrativ.

Arhiva Curții Supreme de Justiție:

1. Dosarul nr.3r-562/2012
2. Dosarul nr.3r-802/2012
3. Dosarul nr.3r-357/2011.
4. Dosarul nr.3r-327/2011.
5. Dosarul nr.3r-2151/2010.
6. Dosarul nr.3r-1442/2010.
7. Dosarul nr.3r-1323/2010.
8. Dosarul nr.3r-1051/2010.
9. Dosarul nr.3r-1241/2010.
10. Dosarul nr.3r-497/2010.
11. Dosarul nr.3r-103/2010.
12. Dosarul nr.3r-479/2009.
13. Dosarul nr.3r-347/2009.
14. Dosarul nr.3r-398/2009.
15. Dosarul nr.3r-1002/2007.
16. Dosarul nr.3r-1153/2007.
17. Dosarul nr.3r-1889/2006.
18. Dosarul nr.3r-342/2006.
19. Dosarul nr.3r-224/2005.
20. Dosarul nr.3r-1727/2004.
21. Dosarul nr.3r-1198/2004.
22. Dosarul nr.3r-137/2004.
23. Dosarul nr.3r-350/2003.